

Методичний коментар до уроку “Подорож у казку”

Мандри з гномом

На зустріч із гномиками

Гномики — маленькі кумедні істоти. Їх складно побачити, навіть помітити, тож якщо ми хочемо потоваришувати з ними, маємо йти тихенько, запастися терпінням і навчитися розмовляти жестами, адже не всі гномики розуміють мову людей.

Уявіть, що ви йдете лісом, і раптом на галявині почули [голос птаха](#).

- Який він? Покажіть його рухами.
- Чи так само показали його ваші однокласники та однокласниці?
- Обговоріть, хто як уявив цього птаха. Що спільне, а чим птахи відрізнялися? Чому?

Ходімо далі на зустріч пригодам! Що ви бачите? Можливо, зустріли гномика? Покажіть рухами зустріч із ним.

- Як випривітаєтеся? Що і як ви йому скажете?
- Як покажете свої добрі наміри?
- Як розкажете про себе?
- А як гномик вам відповідатиме?

Гномики мандрують

Музика — це світ звуків, який допомагає композитору змалювати образи й розповісти нам історію. Про її зміст нам повідомляє заголовок твору. Але композитор не наполягає, а лише дає старт нашій уяві, допомагає нам уявити музичну розповідь. Тож кожен може побачити у музиці щось своє.

Уявіть, що гномики вийшли на прогулянку і сталася пригода. Виконаймо розспівку “Дибав гном” (слова Юлії Журлакової, музика Світлани Садовенко).

У житті ми часто граємо в різні ігри. То чому б не пограти в гру зі скоромовками? Адже скоромовка — це і є весела гра у швидке, навіть віртуозне повторення жартівливих фраз або віршів, які без відповідної практики вимовити зразу складно, і це є справжнім мистецтвом. Спробуйте відтворити у швидкому темпі скоромовки та лічилки, наприклад: “Бабин біб розцвів у дощ, буде бабі біб у борщ”, “Ворона проворонила вороненя”, “Котилося яблучко біля саду і городу. Хто взяти підійде, той із кола вийде!”.

Влаштуйте у класі змагання, хто швидше промовить або проспівав запропоновані лічилки. Попрацюйте з дітьми над гарною звуковимовою, скориставшись порадами.

1. Учитель або учень повільно та чітко співає скоромовку, а учні хором з чіткою звуковимовою повторюють запропоновану скоромовку 3-4 рази — спочатку повільно, потім пришвидшуючи темп і промовляючи / проспівуючи все голосніше.

2. Проспівайте скоромовки або лічилки в різних варіантах, наприклад: здивовано, радісно, схвильовано, із захопленням тощо. Допомагайте рухами рук або ніг. Проплескайте ритмічний рисунок або протупайте його, промовляючи слова.

3. Проспівайте скоромовку на одному подиху і на одному звуці. Створіть свою мелодію для скоромовки і проспівайте її.

Пам'ятаймо, що промовляння скоромовок, лічилок, чистомовок розвиває артикуляцію, сприяє вдосконаленню дикції та є дуже корисним і необхідним.

Чи помічали ви, що під час слухання музичного твору людина робить рухи головою, руками, ногами, що відповідають його ритму. І вже давно відомо про феномен синхронізації серцевого ритму з ритмом музики. А формування ритмічних рухів і ритмічно-мовно-рухових навичок має найбільший вплив на правильну звуковимову! Гра і рух є важливими компонентами нашої життєдіяльності. Музична логоритміка — це система фізичних вправ, побудована на зв'язку слова, рухів, музики, нерозривно пов'язана з музично-ритмічним розвитком.

Граємо ритм

- Пригадайте тривалості нот. Проплескайте ритм мелодії.
- Відтворіть ритм розпівки: на "Ті" — плескайте в долоні, на "Та" — стукайте по столу.
- Чи складно було це зробити? Чому?
- Які такти звучать однаково? Як ви це побачили по нотах?
- Доберіть музичні інструменти та зіграйте ритм так, як його виконували б гномики.
- Уявіть і зіграйте ритм ходи гномиків. Який музичний інструмент оберете для цього?

Дослідити мелодію розпівки дітям допоможе завдання на с. 4 із [робочого зошита-альбому "Мистецтво"](#) для 4 класу.

Музична математика

Яким тактам розпівки "Дибав гном" відповідає ця музична рівність? Пригадайте ритмиків і проговоріть рівності, вживаючи їхні імена — Та і Ті-Ті.

Подивіться, яка довга музична рівність вийшла! Пригадайте математичну дію множення і створіть скорочений запис.

- Чи можемо в нотах знайти й інші музичні рівності?

- Проспівайте мелодію розспівки іменами ритмиків.

Музична пригода

Знайомимося з композитором

Едвард Гріг — норвезький композитор, музичний діяч, піаніст, диригент, основоположник норвезької професійної композиторської школи. Це перший норвезький композитор, відомий не лише в Норвегії, а й за її межами. Нині творчість Едварда Гріга стала надбанням європейської культури, а деякі твори композитора — музика до драми Генріка Ібсена “Пер Гюнт”, “Ліричні п'єси” та романси — є вершинами світової музики другої половини XIX ст.

Едвард Гріг — автор понад 600 творів, які сьогодні звучать саундтреками в художніх фільмах і мультфільмах. Його часто називають співаком скандинавських легенд. Він любив свою Батьківщину, Норвегію, казково прекрасну і величну, з її сліпуче-білими гірськими вершинами і синіми озерами, північним сяйвом і бездонним небом. І розповідав про неї музикою, у якій неможливо було не впізнати норвезькі мотиви.

Гріг із дитинства увібрав у себе народну музику, пісні і танці, захоплювався стародавніми легендами й переказами Норвегії. У його музиці відображений казковий скандинавський фольклор із троями та гномами. Твори Гріга глибоко національні, тому немає нічого дивного в тому, що норвежці обожнюють свого композитора. “Я черпав багату скарбницю народних пісень батьківщини і з цього, досі не дослідженого, намагався створити національне мистецтво”, — говорив композитор.

Едвард Гріг народився в Бергені у 1843 році. Батько майбутнього композитора, Олександр Гріг, працював на посаді британського консула і був купцем. Мати, Гезіна Гагеруп, була піаністкою і вчителькою музики. Саме вона дала Едварду першу музичну освіту. Згодом, упродовж 1858—1862 років Гріг навчався у Лейпцизькій консерваторії. Тут він вчився як піаніст і композитор у Карла Райнеке. Відомий письменник Ганс Крістіан Андерсен дав високу оцінку таланту Едварда Гріга ще на початку його кар'єри. Суттєву підтримку композиторові надав і відомий усьому світу угорський композитор Ференц Ліст.

У 1867 році композитор заснував Норвезьку музичну академію і Музичну спілку.

Протягом багатьох років Гріг гастролював у Франції, Англії, Німеччині, Польщі й Угорщині та втішався великою повагою. У 1888 році він зустрівся в Лейпцигу з Петром Чайковським, який високо оцінив його музику. Гріг став почесним доктором Кембриджського і Оксфордського університетів, був обраний членом Інституту Франції й Берлінської академії.

1898 року Гріг організував у Бергені перший Норвезький музичний фестиваль, що мав великий успіх.

Хода гномів і пригоди

Послухайте музику Едварда Гріга “У печері гірського короля” (сюїта “Пер Гюнт”).

- Відчуйте себе диригентом й передайте під музику його рухи — покажіть, як розвивається мелодія, як змінюється гучність, як наростає напруженість.
- Які події може змальовувати композитор? Як вони розвиваються?

- Уявіть, що гноми спокійно йдуть лісом або в печері і раптом...
- Придумайте історію, яку розповів нам композитор. Хто її персонажі? Як розвиватимуться події?

Запропонуйте дітям розповісти про музичні події, показати їх пантомімою чи у танці.

- Яку хореографію — народну чи класичну — варто вибрати?
- Які рухи передадуть особливості гномиків — мудрих маленьких чоловічків, охоронців надр Землі?

Музична лінія

Спочатку діти слухали п'єсу Едварда Гріга "У печері гірського короля" у виконанні оркестру, а тепер запропонуйте послухати її у виконанні музиканта, який грає на роялі.

- У чому відмінність?
- Яке виконання вам більше сподобалося?
- Який ще музичний інструмент ви додали б до рояля?
- Який ритмічний акомпанемент до музики ви придумали б?

Відчуйте музику і намалюйте музичну лінію. (Діти вибирають те виконання, яке сподобалося їм більше.)

- Якого кольору вона буде?
- Можливо, колір змінюватиметься?
- Де лінія буде кривою, а де ламаною?
- Можливо, у певних місцях вона перерветься?
- Приготуйте олівець, фломастер чи крейдочку, вмикайте музику і беріться до роботи.

А тепер подивіться, як художник-мультиплікатор Марк Роббінс передав лінією музику Едварда Гріга.

- Розкажіть, як змінюється музика. Чому музика починається тихо? Коли музика звучить голосно? Як змінюється звук?
- Чи змінюється темп? Як саме?
- Чи хочете ви зараз змінити історію про гномиків? Як саме?

Родина гномиків

Роздивіться картини про гномиків (презентація "[Родина гномів](#)") художниці-ілюстраторки Анастасії Столбової. Поміркуйте, до якої картини краще пасує музика Е. Гріга.

- Що на картинах на передньому плані, а що на дальньому?
- Який об'єкт переходить із дальнього плану на передній? Як художниця це показала?
- Чи добрі стосунки у гномиків?
- Чи однакові емоції викликають у вас ці картини?
- Придумайте назву картинам.
- Як ви думаєте, яка з цих картин казковіша? Чому ви так вирішили?

- Уявіть одного з гномиків. Як він рухається? Який у нього характер? Що він вміє робити дивовижного? Розкажіть однокласникам та однокласницям про цього гномика рухами, а вони знайдуть його на картині.

Пісня гобітів

Обговоріть із дітьми, як за музикою Едварда Гріга та картинами Анастасії Столбової вони уявили гномиків.

А тепер дайте послухати пісню "[The Misty Mountains Cold](#)" із кінотрилогії "Гобіт" (режисер Пітер Джексон).

- Якими тепер постають гноми у нашій уяві?
- Чому образ гномів змінився?

Одна музика — кілька казок

Музика та мультфільми

Запропонуйте дітям подивитися мультфільм за п'єсою Едварда Гріга "У печері гірського короля" [Познанської телевізійної студії анімованих фільмів](#).

- Які образи побачили мультиплікатори?
- Як вони показали особливості музики?

Запропонуйте дітям послухати сучасні обробки п'єси Едварда Гріга "У печері гірського короля" (сюїта "Пер Гюнт").

- Чим сучасні обробки п'єси відрізняються від її класичного варіанту?
- Яка обробка п'єси вам подобається найбільше? Чому?
- Яка обробка найбільше співзвучна картинам?